

# **Badische Landesbibliothek Karlsruhe**

**Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe**

## **Rudolphi Goclenii Exercitationes et disputationes ethicae & politicae**

**Goclenius, Rudolph**

**Marpurgi Cattorum, 1601**

II. - Sitne prima philosophia an politica omnium artium architectonica?

[urn:nbn:de:bsz:31-109121](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109121)

tus, seu visus, seu dolor, seu voluptas, Sed ipse apud se ipsum maximè sit, corpore contempto atq; repudiato, & quantum potest illud nulla communitate attingens, res ipsas certo instituto appetat atque persequatur; Ita se res habet. Ergo & hac in re nõnne philosophi animus maximè contemnit corpus, & ab ipso fugit: ipse verò querit apud se ipsum esse? Videtur. Hactenus Platonis verba: Ex quibus intelligitur, philosophum loqui de morte metaphorica, seu morte simili morti corporis, & mortem illam philosophicam seu Platoniam esse philosophi vitam. Mors quidem est respectu corporis: vita verò respectu animi. Ite nunc Platonoma styges, & porro divini viri sententiam de morte philosophica castigatè ac pervertite.

## II.

*Sitne prima Philosophia an Politica omnium  
artium architectonica?*

Distinguitur.

**O**MNIUM facultatum & disciplinarum longè princeps & domina est Theologia Christiana. Ostendit enim quæ & qualis sit conformitas naturæ hominis cum Deo, & lege ejus: est rectorix, moderatrix & gubernatrix vitæ ac morum: prohibet & damnat iniquitates & inane & fucam sapientiam,

plentiam, mag̃ a, &c. & completitur omni-  
 um ætionū h̃as. Docet enim bonum, quod  
 summum est absolutissimè. Sic ergo Christia-  
 na Theologia seu θεωσοφία seu ἀρχιτεκτονική po-  
 liticæ, adeo quæ humanæ sapientiz universæ.  
 Sed, si ab hac Theologia discesseris, Civilis  
 prudentia (quam πολιτικὴν dicimus) reliqua-  
 rum scientiarum regina est, & ἀρχιτεκτονική: id  
 est, reliquæ artibus maximè præest & impe-  
 rat. Reliquæ artes huic subiectæ sunt, ut im-  
 peratoria, ratio tuendæ rei familiaris, benè  
 dicendi facultas: fines reliquarum ad hanc or-  
 dinantur, destinantur, referuntur, quæ in suo  
 genere summum bonum persequitur. Hæc  
 & quas in civitate scientias esse oporteat, &  
 quas quisq; discere debeat, & quatenus, & us-  
 que ad quod tempus, statuit ac præscribit A-  
 ristoteles i. Ethic. c. i. Metaphysica, seu prima  
 philosophia, quam Plato Dialecticam, id est,  
 apodicticam vocat, est Platoni omnium arti-  
 um architectonica, & scientia τελευτή, su-  
 prema, primaria: quia utitur firmis & sempit-  
 ternis principiis, indeque ad ipsam ἀνοδος  
 ἀρχὴν (quæ ex vi concessarum hypotheson minimè p̃-  
 det) Deum ἰσαν τ' ἀγαθὸν, πρῶτον κ̃ κ̃ριον αἰνον  
 pervenit: & principia aliarum disciplinarum  
 exactè demonstrat. Hæc ei est παρδια, μέγιστη  
 μάθημα, id est, maxima disciplina, & vera ἀλη-  
 θινὴ philosophia, & ἑπίσιμον περιεργασίη: Reli-  
 quæ

Prudentiæ  
 politicæ sūc  
 subordinatæ  
 artes & sci-  
 entiz.

6. de Repub.

Mathesis  
 Astrono-  
 mia, Musi-  
 ca, Platonis  
 Dialectica  
 ἀνοδος  
 est, id est,  
 proπαρδια.

Q 5

Metaphysicae seu primae philosophiae. quæ artes ( ut mathesis ) propædia ei sunt & ministræ pædias seu architectonicæ. Vocat autem scientiam *πρωταγωγής*: quia est disciplina, quæ animum nostrum ex his rebus genitæ & corruptioni obnoxiiis ad illustrissimam

Cur Metaphysica seu prima philosophia vocatur à Platone Dialectica. illum Dei lucem totum convertit. Vocat Dialecticam, quod *συλλογισμένην*, causas Entiū reddit λόγῳ ἀμείαπτῶτα, non κατὰ δόξαν ( ex opinione ) sed κατ' εἰσάν: quod metho dicitur logica: quod rerum principia & εἰσάας ita contemplatur, ut etiam eas comoda & opportuna ratione edisserat & explicet. Non enim vult eum esse *δησιμόνα* seu verè scientem, quis sit *ἄλογος* & infans: seu non possit intelligentiæ suæ κατὰλήψεις seu animi sui sensa, ut si *ἄνις* rationibus manire, ita luculenta oratione explicare. Quod autem Plato per Dialecticam intelligat Sapientiam, seu primam Philosophiam, seu Metaphysicam, nemini dubium esse potest, qui 7. de Republica legerit attentius. Tam magnificam enim vim atque potestatem Dialecticæ tribuit ibi, ut ea arti rectè docendi & disserendi, quæ reliquarum ministræ est, tribui non possit. Hæc, inquit, Dialecticæ ratio ita progreditur, ut, sublati hypotheseibus, ad ipsum simplex impermixtumque principium pergat, ut & firmam fundamentum sibi substernat, oculumq; animi cæno quodam barbarico re vera demersum atq;

desol-

defossam sensim trahat, deducatque sursum: earum artium, quas supra exposuimus, (id est, Arithmetica, Geometria, Astronomia, Musica) veluti sociarum & famularum praefidis atq; adjuventis utens. Et paulò post: Nonne igitur tibi videtur Dialectica esse, velut culmen & apex, in summo fastigio collocata, neq; ulla disciplina hac esse superior, sed illa omnium disciplinarum finem in se omniad habere? Non tamen silentio hic involvere debeo, quod res est: Platonem in Metaphysica seu Sapientia, quae ei absolute est Scientia, comprehendere eam disciplinam, quae nobis hodie est Logica, id est, ars ordine disserendi, bene interrogandi & respondendi. Legem, inquit Plato, feres, qua jubeantur eam potissimum disciplinam capessere, ex qua & interrogare & respondere possint scientissimè. Et: Neque verò quisquam nobiscum disputabit affirmantibus, non aliam esse viam seu rationem, praeter Dialecticam, quae in rerum omnium generibus rei uniuscujusque propriam definitamq; naturam conetur certo ordine eruere. Sed dici quoque potest rectè, Platonem hic Dialecticam operantem rebusq; applicatam intelligere. **Qui res, inquit, accuratè inspicit, & in illarum judicandarum natura est perspicax, Dialecticus dicitur. Qui verò hebes, ejus quoque**

In lib. de  
Repub.

Cum Meta-  
physica pri-  
ma philoso-  
phia Plato-  
nis mista est  
nostrâ Lo-  
gica.

Metaphysi-  
ca est Diale-  
ctica meta-  
physicae ap-  
plicata: non  
docens, sed  
operans.

differendi facultatis beneficio caret. Et paulo antè. Nónne eum vocas Dialecticum, qui uniuersa; rei naturam notat & designat? Consideretur & hic locus Platonis: Illa, quæ ad Arithmetiçam & Geometriam, uniuersamq; illam doctrinam, quam *συναριθμητικὴ διαλεκτική* nomine designauimus (id est. quæ hominem ad differendum aptum reddit) pertinent, prius sunt accuratè tradenda; pueris, ut eorum cognitione animi ipsorum imbuantur. Ex his infero: 1. Nostra Dialectica non est scientia rerum seu *πραγματικὴ*, sed *λογικὴ*. At Platonis Dialectica est scientia rerum, omnem artem & scientiam novit: Ergo Platonis Dialectica non est simpliciter nostra Dialectica. 2. Nostra Dialectica est *προαριθμητικὴ*, id est, institutio doctrina; præcedens Arithmetica, Geometricam, Musicam, Astronomiam. At Dialectica Platonis non est ei præcedens: sed Arithmetica, Geometrica, Musica, Astronomia sunt Platonis *προαριθμητικὴ* illa, quæ hominem ad differendum (ut Plato differere accipit) aptum reddunt, ideoq; huic facultati in docendo præmittuntur. Ergo Dialectica Platonis non est simpliciter nostra Dialectica. Mathematicæ artes sunt gradus ad cognitionem Dialecticæ Platonicæ: velut ancillæ operantur & atq; ministeria Dialecticæ præbent Platonis, Mathematicæ autem artes non sunt ancil-

ancillæ nostræ Dialecticæ, sed nostra Dialectica est ancilla illarum. Ergo Platonica Dialectica non est simpliciter nostra Dialectica: quæ nihil aliud est quàm rationis humanæ rectus usus, ac velut animæ apud se dialogus. Quod vel hinc maximè apparet. 1. quod vult Plato, ne quis Dialecticas rationes degaster, nisi 30. annos natus: quinq; autem annos adhibeat ad Dialecticas perceptionem. 2. quod vult in lib. de Rep. rebus nomina imponere, esse Dialectici, qui sit singularis artifex, id est, rerum ipsarum peritissimus. Nominum, in *In Cratylō* quit, institutorem decet nominis moderatorem habere Dialecticū (id est. hominem discerendi facultate instructum) siquidem futurum est, ut nomina præclarè rebus imponantur. Et paulò post: Nominum impositio non est opus vulgare & humilium hominum. Non quilibet homo est nominum artifex, sed ille demū, qui ad illud nomen respicit, quod rerum naturæ exprimendæ atq; se representandæ peculiariter quadrat, & qui illius nominis formam literis & syllabis imponere, & accommodare potest. Sed nostrum Dialecticum & nostram Dialecticam, quæ *διὰ* *ἡμᾶς* est *ἡ διαλεκτικὴ ἢ διαλέγεσθαι*, Platonem nomine Dialectici & Dialecticæ minimè excludere ex eo etiam liquet. 1. quod in *Cratylō* vult id munus ad Dialecticum omnino perti-

pertinere, ut quidem definitionis & divisionis efficacia vocabulorum simplicium naturam investiget: deinde adhibeat hæc vocabula, tanquam cæmenta & materiem seu sylvulam ad orationis molem construendam, necessariamq; conclusionem consiciendam. 2. quod ibidem dicit: Illam qui peritè novit & interrogare & respondere voco Dialecticum: ubi ratione interrogandi & respondendi vim differendi circumscribit. 3. quod in Phædro apud eum Socrates inquit: Si alium quempiam existimarem, ea naturæ bonitate præditum, ut unum & multa, eo quem notavimus modo, designare posset: hujusego, ut divini, vestigia læctarer. Eos autem, qui hoc præstare possunt, commodo incommodove vocabulo appellem, Deus novit. Voco autem hæctenus DIALLECTICOS. Sed quò prolabimur? Ad Ethica redeamus. Volui autem hoc de Dialectica Platonica in medium, datam mihi occasione ex tractatione propositæ quæstionis, afferre: quòd sciam paucos hic Platonem dextrè solideque intelligere, & ipse quoque aliquando à vera ejus intelligentia aberraverim.

## III.

*Quomodo Ethica & Politica sint Medicina & vera  
maximèq; Musica.*

MEDICA